

20 augusti 2019

Havs- och vattenmyndigheten
Tillståndsenheten
Qamer Chaudhry
Box 11 930
404 39 Göteborg

Ert dnr: dnr 2787-2019
Vårt dnr: SU484-1.1.3-0034-2019

Östersjöcentrums svar på remiss gällande möjligheten att bevilja tillfälligt fisketillstånd för fiske efter havskräfta med bottentrål försedd med artsorterande rist

Stockholms universitets Östersjöcentrum har tagit del av Havs- och vattenmyndighetens remiss rörande fisketillstånd för fiske efter havskräfta med bottentrål försedd med artsorterande rist, dnr 2787-2019, och har följande synpunkter.

Förslaget till ny möjligheterna att bevilja tillfälligt fisketillstånd för fiske efter havskräfta försedd med artsorterande rist har sin upprinnelse i hotet mot det östra torskbeståndet i Östersjön. EU-kommissionen har för att möta detta hot ” beslutat att förbjuda unionsfartyg att fiska torsk i de södra delarna av Östersjön från och med den 24 juli till och med den 31 december 2019. Förordningen har antagits med stöd av artikel 12.1 i grund-förordningen och innehåller nödgärder för att skydda det östra torsk-beståndet i Östersjön.

Nödgärderna medför att flertalet fiskelicensinnehavare som endast har tillstånd att fiska efter torsk med trål i Östersjön inte längre kommer kunna bedriva något fiske. För att möjliggöra för dessa fiskare att fortsätta fiska föreslås att de ska kunna ansöka hos HaV om att beviljas tillfälligt tillstånd att under återstoden av förvaltningsperioden (kalenderåret) fiska efter havskräfta med bottentrål försedd med artsorterande rist i Västerhavet.”

Stockholms universitets Östersjöcentrum har förståelse för att Havs- och Vattenmyndigheten önskar kompensera de småskaliga trålfiskare på företrädesvis ostkusten som i och med det beslutade stoppet av fisket av Östersjötorsken under andra halvåret 2019 saknar fiskemöjligheter. Lösningen har dock karaktären av brandkårsuttryckning över sig och Östersjöcentrum hyser därför en del farhågor rörande visavi de mål om miljö och resursförvaltning som svensk fiskeriförvaltning i dag och i framtiden har att efterleva.

Stockholms universitets Östersjöcentrum

De frågor som Stockholms universitets Östersjöcentrum anser aktualiserade med anledning av förslaget om tillfälliga fisketillstånd är följande:

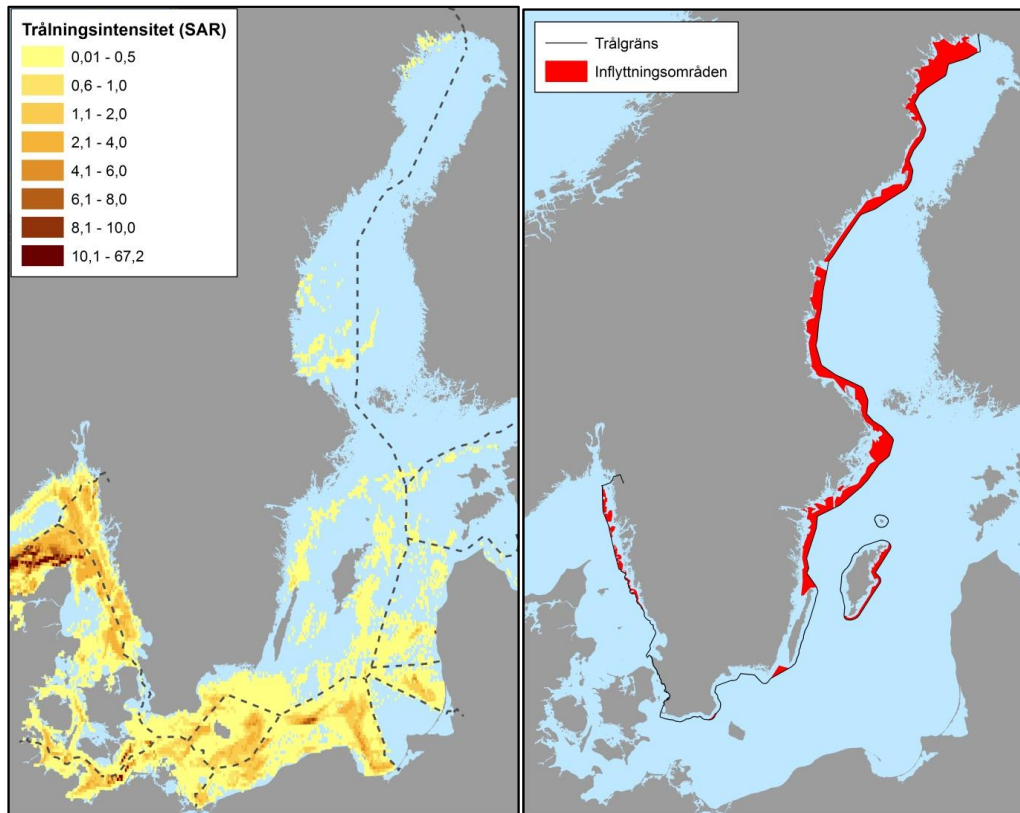
1. HaV:s långsiktiga flottstrategi – hur ska överkapaciteten inom fiskeflottan hanteras?
2. Hur ska behovet om ökat skydd av havsbottnarna tillgodoses?
3. Är omförflyttning av infiskningskapacitet förenligt med ekosystembaserad förvaltning (EBF)?
4. Kan det småskaliga kustfiskesegmentet vid ostkusten mer permanent gynnas av omfördelning av fiskemöjligheter?

Bakgrund

Den dominerande formen av fiske i Sverige är trålfiske i havet; Kattegatt och Skagerrak tillhör de havsområden där trålningen är som mest intensiv (Fig. 1a). En rad argument har anförts mot trålning som fiskemetod sedan trålning infördes; den riskerar skada botten, djurliv och fiskebestånd allvarligt. Dessa skäl var också anledningen till att statsmakterna (som tog intryck av fiskarnas protester mot metoden) i 1900-års fiskeristadga införde ett generellt trålningsförbud inom dåvarande svenskt territorialvatten, det vill säga ut till en gräns fyra nautiska mil från kusten. I samband med att utarmningen av fiskbestånden längs västkusten uppmärksammades i början av 2000-talet reducerades inflyttningsområdena för trålfiske i storlek, framför allt längs västkusten. Inflyttningsområdena togs dock inte bort helt av socioekonomiska skäl (Fig. 1b).

De senaste decennierna har även bottentrålningens destruktiva effekt på känsliga bottenmiljöer utanför kustzonen fått en ökande uppmärksamhet i både media och vetenskaplig litteratur. Till följd av denna kritik har bottentrålning förbjudits i några områden utanför trålgränsen för att skydda reproduktionsområden för fisk och känsliga bottenmiljöer. Dels finns det sedan 2009 ett temporärt förbud mot trålning i södra Kattegatt, med syfte att skydda torskens viktigaste lekområden. Dels har bottentrålning förbjudits i en del av det skyddade området Bratten i Skagerrak, för att begränsa skadorna på värdefulla bottenmiljöer inom området.

Ekosystemtjänster används som ett sätt att åskådliggöra de nyttor vi människor får från jordens ekosystem, nyttor vi inte kan leva utan. Förståelse för hur vårt utnyttjande påverkar havets förmåga att tillhandahålla olika ekosystemtjänster, kan vara ett verktyg för en ekosystembaserad havsförvaltning, genom att göra det möjligt att väga nyttan av olika aktiviteter mot kostnaden för förlust av andra nyttor från havet.

Figur 1. Vänster: Årlig bottenrålningsintensitet för åren 2009-2013. Kartan visar årliga summan av ytliga trålspårs areal i relation till total areal (SAR = Swept Area Ratio) per cell (0,05 x 0,05 grader). Varje årsvärde visas ovanpå varandra med senaste år överst. Kartan är baserad på data från ICES (2015), och omfattar endast båtar med VMS d.v.s. båtar >12 meters längd. Olika länders ekonomiska zon visas som streckad linje (Flanders Marine Institute 2018). Höger: Trålgräns och inflyttningsområden baserad på data från HaV (version 27 februari 2018) (Från Wikström et al. 2018).

Trålfiske är inte tillåtet innanför trålgränsen, dock finns en rad undantag. På västkusten är trålfiske efter havskräfta och räka tillåtet i särskilt avsedda områden. Dessa sistnämnda trålfiskerier är artselektiva och bifångsten av vuxen fisk kan förmodas vara låg, så länge gällande bestämmelser om användning av artsorterande rist efterföljs. I Östersjön finns omfattande inflyttningsområden där trålning med finmaskig trål efter pelagisk fisk (t.ex. sill, skarpsill och siklöja) är tillåten. Det är på många sätt önskvärt att pågående trålfiske innanför trålgränsen ska helt upphöra och ersättas med annat fiske som burfiske efter havskräfta.

Generella överväganden

HaV:s långsiktiga flottstrategi – hur ska överkapaciteten inom fiskeflottan hanteras?

Sett mot denna bakgrund är det önskvärt att den fiskeansträngning där bottentrål kommer till användning minimeras. Vi har förståelse i det akuta läge som uppstått att man för de fiskare som inte idag har några alternativa fiskemöjligheter vill erbjuda ersättningsfisken. Men för att skapa stabila förhållanden under vilka fiskenäringen kan bedriva ett uthålligt hållbart fiske krävs en medveten strategi för hur fiskeflottans struktur och storlek.

Om fiskestoppet på östra beståndet av torsk i Östersjön förlängs, låt oss anta under ett ganska stort antal år, hur ska detta mötas på ett mer långsiktigt sätt? Om den svenska fiskeflottan är för stor, hur ska den då minska?

Hur ska behovet om ökat skydd av havsbottnarna tillgodoses?

Ett ökat skydd av havsbottnarna är viktigt för en rad ekosystemtjänster. Skadorna på biodiversitet, bentiska organismers produktivitet och biogeokemiska cyklar är omfattande. Omrörning av sediment har eutrofieringseffekter.

Är omförflyttning av infiskningskapacitet förenligt med ekosystembaserad förvaltning?

Havs- och Vattenmyndigheten har att förverkliga EBF av marina fiskeresurser. Ett av de viktigaste instrumenten för EBF är tillståndsgivningen av fiskemöjligheter. En omförflyttning av fiskemöjligheter där en så miljöpåverkande verksamhet som kräftbottentrålfiske ingår, bör föregås av en miljökonsekvensbeskrivning. Vad skulle kostnaderna vara att också betala ut skrotningspremier?

Kan det småskaliga kustfiskesegmentet vid ostkusten mer permanent gynnas av omfördelning av fiskemöjligheter?

Om det anses önskvärt att bevara det lokala ostkustfisket, bör andra mer permanenta lösningar sökas där fisket efter andra arter än torsk reserveras för det småskaliga ostkustfisket. En omfördelning av fiskemöjligheter från andra segment inom svenskt fiske skulle också kunna övervägas. Sådana fiskemöjligheter kan till exempel vara burfiske efter havskräfta i Västerhavet, pelagiskt fiske på inflyttningsområden för mindre trålare samtidigt som inflyttningsområdena längs ostkusten permanent stängs för det större tonnaget.

Stockholms universitets (SU) svar rörande remissen:

Förslaget till omförflyttning av fiskemöjligheter för fiskare med enbart fiskemöjligheter efter torsk i Östersjön till havskräftefiske i Västerhavet är av stor betydelse för hur fiskeriförvaltningen ska komma att utvecklas i framtiden. Förslaget verkar ha tillkommit i stor hast och reser en rad frågor som i det underlag som Havs- och Vattenmyndigheten har bifogat remissen inte besvarar. SU anser därför inte att det går att följa huruvida förslaget för de principer för EBF som allt förvaltningsarbete rörande marina resurser ska följa. SU föreslår därför att förslaget ska avslås i sin helhet och att Havs- och Vattenmyndigheten ska utarbeta ett mer grundligt förslag till hur fiskemöjligheterna ska fördelas i framtiden i enlighet med EBF principer. I detta arbete är det viktigt att ha ett helhetsgrepp och att aspekter som kustfiske/ regionalt fiske kontra mobilt fjärrfiske lyfts fram som en av huvudfrågeställningarna.

Vänligen

Tina Elfving
Föreståndare Östersjöcentrum

Henrik Svedäng
forskare